

Sanja Metličar

Deček spi

Šolska torba je bila težka na njegovem hrbtu, ko je stopal po razbeljenih ulicah. Beton je izpareval pod njegovimi nogami in sonce je žgalo, žgalo ... Z očmi je spremljal sprano barvo, ki je na pločniku označevala kolesarsko pot, in iskal odvržene smeti, ki so kot reka drvele v nasprotno smer. Hitreje, kot je stopal, hitrejša je bila reka pod njegovimi stopali.

Zato je stekel.

Vijugal je med ženskami v visokih petah, med študenti, ki zmeraj hitijo, med kolesarji, ki so kričali za njim. Odrinil je starko, ki mu je stala na poti, se spotaknil ob voziček, ki je nenadoma zavil predenj, se prerinil mimo para, ki si je sredi ulice zrl v oči.

"Pazi!"

"Pazi!"

"Čakaj! Kam greš?"

Ni se ustavil. Tekel je in bil je hiter. Hiter. Kot avtomobili na cesti. Ne, tako hiter ne. Toda poskušal jih je ujeti. Zvoki motorjev in hupanja so se vili okrog njegovih ušes in nekje v daljavi kosilnica, ki je brenčala v soparno popoldne.

Na semaforju je gorela rdeča luč. Šele ta ga je ustavila. Z dlanmi se je uprl na kolena in sopihal, ko je opazoval morje vozil, ki so drvela mimo. Modro. Rdeče. Rdeče. Črno. Sivo. Črno. Belo. Sivo. Modro. Zelena! In že je tekel naprej. Drvel je skozi sence nebotičnikov, preskakoval ovire, iztegoval roke pri vsakem ovinku. Bitje lastnega srca in premetavanje reči v torbi je preglasilo vse druge zvoke in bil je sam. Sam sredi ulice. Sredi mesta. Sredi sveta.

Pritekel je do svojega bloka in se z vso močjo uprl v težka steklena vrata, ki so vodila vanj. Še preden so s treskom zaloputnila za njegovim hrbtom, je že hitel naprej. Njegovi koraki so odmevali, ko se je vzpenjal po stopnišču – više in više.

Obesek, na katerega je bil pritrjen ključ, se je pozibaval, ko je odklepal vrata. Rezek zven kovine ob kovino se je odbijal med zidovi in ga spremljal v stanovanje. Deček je sezul čevlje, odvrigel torbo. Poslušal.

V sosednji sobi je tiktakala ura.

V kuhinji na koncu hodnika se je oglašal hladilnik.

Skozi okna so v stanovanje vdiralili ulični kriki.

Bil je sam.

Deček ni maral praznega stanovanja. Dihanje zapuščenih soban je bilo preglasno. Sence grozeče. Pohišstvo se je utapljalo v mraku – bil je dan, toda zastrta okna so klicala noč. In bilo je hladno, čeprav je nekje onstran oken in zidov sijalo sonce.

Previdno se je tihotapil vzdolž hodnika, pokukal v vsako sobo, mimo katere je stopal, dokler ni prišel do vrat, ki jih je krasila zelena pošast. Svoj vrat je stegovala s plakata in njeni beli čekani so grozili: "Ne vstopaj! Ne vstopaj!" Toda deček se je ni bal. Obesil se je na kljuko in že je tekkel k postelji, pod katero je skrival čokolado. Babi mu je ob vsakem obisku prinesla kup sladkarij. Preveč, da bi jih pojedel naenkrat. Toda če jih je pustil v kuhinji, so skrivnostno izginile. Oči je rekel, da jih je odnesla zelena pošast. Deček je bil prepričan, da jih je odnesel očijev trebuh. Zato jih je raje spravil na varno. Da ne bi mogla do njih ne zelena pošast ne očijev trebuh.

Ovoj je šelestel, ko ga je odvijal, in čokolada se je sladka topila v njegovih ustih. Pojedel jo je do zadnjega grižljaja, polizal ostanke s svojih prstov in pogumno stekel nazaj na hodnik, s hodnika na stopnišče in s stopnišča na toplo, toplo sonce.

Ključki so žvenkljali v njegovem žepu, ko je skakal po ulici. Pločnik je bil nagneten s prepotenimi telesi, ki so hitela neznano kam. Vonji parfumov in sveže opranih oblačil so se mešali z izpušnimi plini avtomobilov in motorjev. Zrak je polnila zmes narečij – vprašanja in vzkliki, ki so se zlivali z ritmom mesta.

Zavil je k reki. Se nagnil nad zeleno vodo. Opazoval sledi, ki jih je puščala na belem obrežju. Zaprl je oči, globoko vdihnil zatohli vonj, ki je vel iz nje, in si predstavljal, da je ob morju. Leži na plaži. Sonce boža njegov obraz. Ni sam. Mami in oči ležita nedaleč stran. "Boš sladoleđ?" ga sprašuje oči. "Greva plavat?" predlaga mami. "Ja. Ja!" se smeje deček in že teče proti morju, že ga objame hladna voda, že škropi mamo in maha očetu.

Nekdo se zaleti vanj in deček odpre oči. Morje izgine. Izgine plaža. Izgineta mami in oči in namesto njiju so pred dečkom reka, belo obrežje in množica teles, ki hitijo v neznano. Deček zavzdihne in pusti reko za seboj.

Tla so neravna pod njegovimi stopali in ulica, v katero je zavil, široka. Za njegovim hrbtom se oglasi zvonec in zadnji trenutek se umakne drvečemu kolesu. Ko gleda v nasprotno smer, ga oplazi nakupovalna vrečka. Njen oster rob na njegovem zapestju pusti tanko sled, ki se začne polniti s krvjo.

"Hej! Hej, ti!"

Deček se ozre naokrog. Ob stavbi sedi brezzobi mož in se s hrbtom naslanja na okrušen zid.

"Pridi sem," ga vabi. "Kam hitiš?"

Njegovi lasje so dolgi in sivi. Razkuštrani so in zavozlani.

"Pridi, no."

Deček stoji sredi ulice in ga opazuje. Njegova oblačila so stara. Umazana so in luknjasta. Iz možakarjevega poraščenega obraza gledajo temne oči. Njegove ustnice so razpokane, v njihovih kotičkih se nabirajo kapljice posušene krvi.

"Kaj samo stojiš?" sprašuje.

Deček ne ve. Še naprej stoji pred brezzobim možakom. Ne mara ga. Ne razume, zakaj sedi sredi ulice, zakaj se naslanja na zid.

"Imaš kaj drobiža?"

Možakar iztegne roko in se nagne naprej. Deček opazuje njegovo dlan. Koža je razpokana. V drobnih ranah se nabira umazanija. Možakarjeva roka se trese, ko jo steguje proti dečku.

Dečka je strah. Pogleda možaka, njegovo stegnjeno roko, se obrne, steče stran.

"Hej! Hej, kam greš?" se sliši za njim, preden ga pogoltnejo telesa, ki po ulici hitijo v nasprotno smer.

Deček zavije za vogal in se ustavi. Pogleda nazaj. Oddahne si, ko vidi, da mu nihče ne sledi. Že po nekaj korakih pozabi na brezzobega moža.

Med hojo si ogleduje nebo. Modro je in po njem se podijo beli oblaki. Strehe se ga dotikajo in deček si želi, da bi se ga lahko dotaknil tudi sam. Ker šteje ptice na nebu, ni pozoren na svoje korake. Spotakne se in pade. Nato raje kot v nebo kuka v izložbe.

Znajde se za deklico. Njeni lasje so s pisanimi elastikami speti v čopke. V eni roki stiska risbo, v drugi mamino dlan.

"In potem je Mika rekel, da ne bo, pa je vzgojiteljica rekla, da mora, mami. In potem je moral. Ker je vzgojiteljica rekla," pripoveduje deklica.

"Mhm," kima mama, medtem ko si ogleduje izložbe, mimo katerih hitijo.

"In potem, mami, potem mi je vrnil barvico. In sem lahko risala naprej."

"No, lepo," reče mama in se nasmehne.

"Ja, mami, ampak – ampak mi tista risbica ni bila všeč. In sem narisala novo. Je vzgojiteljica rekla, da lahko. In sem narisala to risbico, mami. Ti je všeč, mami?"

Mama seže po risbici in si jo ogleduje.

"O, kako lep sonček!" vzklika. "Pa hiška! Kar živela bi v njej."

"Glej, mami, glej! To si ti. Gledaš iz hiške. Vidiš, mami? Vidiš?" deklica poskakuje ob mami.

"Pa res!" reče mama. Skloni se, stisne deklico k sebi in jo poljubi na lička.

Deček ne mara deklice s čopki. Jezen je, ker ima mamo, ki se z njo sprehaja po mestu. Mamo, ki posluša in objema in deli poljubčke. Jezijo ga dekličini čopki, njena rožnata majčka in risbica, ki je varna v maminih rokah. Ne mara njenega smeha. In ne mara tega, kako se stiska k mami.

Deček pogleda po pločniku in pobere kamen, ki se skriva ob stavbi. Trdno ga zgrabi, nato pa ga zaluča deklici v hrbet.

"Av," zastoka deklica, "av!"

Mama jo stisne k sebi in deklica hlipa v njeno ramo.

"Zakaj si to naredil?" kriči mama. "Kaj ti je, da mečeš kamenje? Lahko bi jo poškodoval!"

Ljudje, ki hodijo mimo, začudeno strmijo v trojico. Nekateri gledajo mamo, nekateri hlipajoče dekletce, nekateri buljijo vanj in zmigujejo z glavo. Nad dečka se zgrne zvok joka in kričanja in topotanja čevljev, ki hitijo v neznano. Sam je sredi ulice. Sredi mesta. Sredi sveta.

Smeje se, ko steče stran.

Preostanek popoldneva deček tava po mestu. Potika se iz ene ulice v drugo, poseda na klopih in stopniščih, opazuje ljudi, kako nakupujejo, kako se smejejo, kako se prepirajo. Na trgu lovi golobe, se podi za potepuškim psom, branjevki izmakne jabolko, preden se odpravi na igrišče blizu svojega doma.

Ko je tam, spleza na najbližje igralo. Stopala zatakne za letev in glavo spusti proti tlom. Rahlo se pozibava sem ter tja in uživa, ko gleda narobe obrnjen svet. Nebo se spremeni v morje, oblaki v peneče se valove. In kjer bi morala biti modrina, je zdaj rjava packa zemlje.

S pogledom spremlja malčke, ki v usta nesejo pesek, in njihove mame, ki nevedne kramljajo na klopih v senci drevesa. Smeje se deklici in dečku, ki se prepirata zaradi rdečega vedra. Oba se ga trdno oklepata in vsak ga vleče na svojo stran. Trenutek za tem se eden izmed njiju spotakne in že se valjata po tleh, vedro pozabljeno, ko si pulita lase in drug drugega skušata preglasiti v joku. Ko prihitita očka in ju skušata ločiti, deček odvrne pogled. Zdaj ga zanima voziček, ki je postavljen nedaleč stran.

Njegova kolesa so velika in na košari so narisani pisani metulji. V njem spi dojenček. V snu sesa dudo in premika prstke. Tu in tam se zdrzne, skremži obraz, da začne mama voziček hitro potiskati sem ter tja, in že se umiri, zadovoljno zavzdihne in spi naprej.

Deček spleza z igrala in steče do tobogana, kjer odrine deklico, ki se je pravkar želela povzpeti nanj, in se z veselim krikom spusti po gladki površini. Kakor hitro se njegova stopala dotaknejo tal, hiti nazaj, odrine otroka, ki čaka pred lestvijo, spleza na tobogan in se z rokami v zraku spet spusti po njem. Ko se naveliča, steče do peskovnika, skoči na peščen grad, ki ga gradi skupina otrok, da se njegovi stolpi spremenijo nazaj v prah, in sede v oddaljeni kot.

Skozi pramene las, ki mu padajo na obraz, opazuje, kako začne zahajati sonce. Otroci drug za drugim izginjajo v bližnjih stanovanjskih blokih. Mrmrnanje staršev pojema skupaj z drdranjem otroških vozičkov. Deček ostane sam.

Pesek žari v pojemajočih žarkih sonca. Zajame ga v dlan in mu pusti, da polzi skozi prste. Tako prijetno topel je na njegovi koži. Ko z njegovih dlani pade še zadnje zrno, deček leže na tla. Strmi v nebo in posluša škripanje gugalnic, ki se zibljejo v vetru. Za nekaj trenutkov se njegov svet utaplja v oranžnem morju. Nato na igrišče leže mrak.

Tokrat ne teče proti domu. Njegovi koraki so težki, pot se vleče v nedogled. Ko končno prisopiha v stanovanje, ga tam pričaka zatemnjen hodnik in udarjanje po tipkovnici, ki se razlega po njem. Deček sledi svetlobi, ki se tihotapi iz dnevnega prostora, in previdno odpre vrata.

Njegova mama sedi za računalnikom, zatopljena v delo. Okrog nje ležijo nakopičene knjige in popisani listi papirja.

"Mami," reče deček.

Ne sliši ga. Njeni prsti se ne ustavijo.

"Mami," ponovi deček glasneje.

Mama se zdrzne. "Počakaj," reče.

Deček stoji med podboji vrat in čaka. Med dlanmi mečka rob majice, ki jo ima na sebi, in se prestopa z noge na nogo. Razmišlja o stvareh, ki jih želi povedati mami. O tem, da so pri športni vzgoji igrali nogomet, da je tekel najhitreje od vseh, da bi skoraj zadel gol. O tem, da so pri likovni vzgoji izdelovali glinene posode, da je njegovo učiteljica še posebej pohvalila. O tem, da je na ulici srečal brezzobega moža.

Tipkanje se ustavi. Mama odloži očala, se obrne k dečku.

"Kako si?" se nasmehne in mu pomigne, naj stopi bliže.

Deček steče naprej in se stisne k njej.

"Mami, mami, a veš, kaj se je danes zgodilo? Matevž se mi je smejal, je rekel, da ne znam igrati nogometa. In potem smo ga igrali in bil sem najboljši! Je Jure rekel, da sem bil. Naj–"

"Mami nima časa, mišek," ga prekine mama in se skuša osvoboditi njegovega prijema. "Zakaj ne greš v svojo sobo? Zagotovo imaš kakšno igračo, ki se je še nisi naveličal. Kaj praviš?"

"Ampak, mami ..."

"Daj, no, bodi priden – saj vidiš, da mami dela," reče mama.

Deček obstoji, kjer je bil, toda mamine misli so že pri delu. Očala si povezne nazaj na nos, njeni prsti se vrnejo k tipkovnici. Dečka zanjo več ni.

Beli čekani zelene pošasti se svetijo v mraku, ko deček odrine vrata in stopi v svojo sobo. Ne prižge luči. V temi sede na stol in gleda okrog sebe. Išče obrise stvari in jih skuša prepoznati. Na nočni omarici je namizna lučka in ob njej dinosaver. Izpod postelje kuka lopar. Na tleh se svetlika ovoj čokolade.

Noge potegne k sebi in brado nasloni na kolena, ko na hodniku zaloputnejo vrata. Oči! Na glas se zasmije in skoči pokonci. V mislih že vidi očeta, kako vstopa v njegovo sobo, in sebe, kako ga prestraši. Postavi se v prežo; roke dvigne visoko pred sebe, noge rahlo pokrči. Poln pričakovanja strmi v vrata.

Čaka.

Čaka.

Vrata se ne odprejo.

Noge se mu začnejo tresti, zato se vzravna. "Pozabil je name," si misli in v oči mu stopijo solze.

Deček se spusti na tla in se po trebuhu splazi pod posteljo. V kotu, skritega pred očmi, hrani medvedka. Že pred leti je izgubil oko in na nekaterih mestih je njegova dlaka oguljena. Star je in zakrpan, toda njegov najljubši. Diši po mami. Po očiju. Po pesku in morju.

Matevž bi se smejal, če bi vedel, da deček pod posteljo skriva medvedka. Še bolj bi se smejal, če bi vedel, da ga včasih še zmeraj stiska k sebi. Deček iztegne roko in v temi zatipa nekaj mehkega. Prste ovije okrog plišaste tačke in z medvedkom skupaj spleza izpod postelje. Močno ga privije k sebi. Matevž že ne bo izvedel, da ga ima.

Z medvedkom v rokah deček stopi do okna. Z obrazom se stiska k igrači in opazuje tisoče luči, ki se prižigajo in ugašajo po mestu.

Ure kasneje, ko so avtomobili že zapustili ceste in so se stanovanjski bloki pogreznili v temo, se odprejo vrata v dečkovo sobo. Skozi režo v prostor pade snop svetlobe in pritajen šepet prežene tišino. Dečkova starša se pomakneta v sobo in se ozirata okrog sebe. S tal pobereta odvržen ovoj

čokolade; šolsko torbo, ki sta jo pozabljeno našla na hodniku, previdno postavita na stol.

Pod oknom opazita spečega dečka.

Za trenutek stojita ob njem. Opazujeta zaprte veke, razmršene lase, dlani, ki stiskajo medvedka. Nato se sklonita in dečka vzameta v naročje.

Postelja zaškripa, ko ga položita nanjo. Deček je ne sliši. Ko ga oče pokrije z odejo, tiho zavzdihne.

Starša se sklonita nad drobno telo, gladita svilnate lase, poljubita čelo in rdeča lica, preden se obrneta in odideta. Za seboj zapreta vrata in soba se pogrezne v temo.

Z ulice se sliši zamolklo divjanje vetra in tuljenje sirene v daljavi.

Deček spi.